

Berlijn Dresden Erfurt Potsdam Weimar

Weimar

Tussen Erfurt en Jena, aan de Ilm, ligt Weimar, 'hoofdstad van de Duitse klassieke tijd'.

In 1999 was Weimar een jaar lang culturele hoofdstad van Europa.

Voor de ingang van het Deutsches Nationaltheater staat het Goethe-Schiller-Denkmal, een herinnering aan hun vriendschap, uit 1859 van Ernst Rietschel.

Wittumspalais

In 1767 als weduwehuis voor hertogin Anna Ainalia gebouwd, vormde het een centrum van geestelijk leven in het klassieke Weimar. Nu herbergt het een kunstverzameling met stijlmeubels uit de 18e eeuw, schilderij en van Tischbein en Graff en portretten van persoonlijkheden uit Weimar. Ook het Wielandmuseum is hier ondergebracht.

Schillerhaus

Hier woonde de dichter van 1802 tot aan zijn dood in 1805. Het museum is zodoende wel volgens de toen geldende stijl ingericht, maar het toont niet de situatie waarin Schiller leefde. Het enige originele meubelstuk is het bureau in Schillers werkkamer op de bovenste verdieping. Hier schreef hij zijn grote drama's, zoals 'Wilhelm Tell'. Op het bureau ligt het facsimile van de laatste handgeschreven bladzijde uit zijn tragedie 'Demetrius'. Interessant is het behang, dat de kamers op de bovenverdieping siert en nog van Schillers tijd dateert. In het moderne bijgebouw is een tentoonstelling over leven en werk van Schiller ingericht.

Goethehaus

In dit barokke gebouw (1700) woonde Goethe van 1782 tot 1832. De binnenhuisarchitectuur heeft hij naar zijn eigen inzichten gewijzigd. De in originele staat verkerende kamers, zoals de werkkamer en zijn bibliotheek met 5400 boeken, geven een indruk van het drukke leven en de verzamelpassie van de 'dichtervorst'. Al in het trappenhuis staan de eerste kunstwerken: kopieën van Griekse beelden en torso's.

Lucas-Cranach-Haus

De beroemde schilder Lucas Cranach de Oudere woonde en werkte het laatste jaar van zijn leven in dit renaissancehuis (1549). De voorgevel is rijk versierd met zuilen, bogen, schelpjes, ranken en dolfijnen in zoete kleuren.

Herderkirche

Deze vroegere, in laatgotische stijl gebouwde stadskerk St. Peter en Paul is vernoemd naar de cultuurfilosoof, historicus en dichter Johann Gottfried Herder. Tussen 1735 en 1745 onderging de kerk een barokke verbouwing. Bezienswaardig is het vleugelaltaar van de Kruisiging van Jezus van vader en zoon Cranach, waarop ook Luther voorkomt.

Residenzschloss

Dit tussen 1789 en 1803 gebouwde kasteel herbergt nu een belangwekkende kunstverzameling. Te zien zijn onder meer laatgotische vleugelaltaren, schilderijen van Cranach, Rubens en Tintoretto; verder werken uit Goethes tijd en uit de romantiek, met haar bekendste Duitse vertegenwoordiger Caspar David Friedrich. Een bescheiden collectie uit de tijd van het impressionisme, de Jugendstil en de periode van Bauhaus Weimar completeert het geheel. Aandacht verdienen ook het trappenhuis, de valkengalerij, de Goethekamer en de grote feestzaal; deze delen werden rond 1800 in classicistische stijl verbouwd.

Park an der Ilm

Goethe zelf heeft rond 1800 dit prachtige landschapspark aan beide oevers van de Ilm ontworpen. Het samenspel van weilanden, boomgroepen en struiken, kunstmatig aangelegde grotten en kronkelende, met de rivierloop meebuigende paden geeft aan het park een sfeer van zowel uitgestrektheid als intimiteit.

Goethes Gartenhaus

Een idyllische wereld treft u hier aan op de oostelijke oever van de Ilm. Het eenvoudige huis werd rond 1700 gebouwd. In 1776 nam Goethe er zijn intrek, om de drukte van het hof te ontvluchten. Zes jaar woonde hij hier, hij schreef en tekende en legde de basis voor zijn natuurwetenschappelijke verzameling. De tuin, door de dichter ontworpen, is voor een groot deel in oude staat hersteld. Het interieur toont gedeeltelijk de originele meubels en herinneringsstukken aan Goethe.

Goethe-Schiller-Gruft

Aan het eind van een bomenlaan staat een met een koepel en kapel in classicistische stijl, tussen 1822 en 1827 als familiegraf voor de vorstenfamilie van Weimar gebouwd. Aan de binnenzijde verrast deze van buiten nogal saaie kapel door een in de koepel geschilderde sterrenhemel met engeltjes. In 1827 werd Schillers sarcofaag van het Jakobskerkhof naar de grafkelder van de kapel overgebracht. In 1832 vond ook Goethe hier zijn laatste rustplaats.

Russisch-Orthodoxe Kapelle

Achter de Goethe-Schiller-Gruft verheft zich deze kapel uit 1862, in Russische stijl. Hier werd de groothertogin Maria Pavlovna, dochter van de Russische tsaar en schoondochter van Carl August, bijgezet. De kapel is vrij toegankelijk en apart van sfeer.

Bauhaus Museum

Tegenover het Deutsches Nationaltheater ligt een nieuwe 'tempel' voor de Bauhausbeweging die in 1919 begon in Weimar begon.

In Buchenwald, op de Ettersberg (478 m), herinnert een even monumentale als sombere beeldengroep aan de voet van een massieve klokkentoren aan het concentratiekamp waar 56.000 mensen omkwamen. Op het kampterrein is een museum ingericht. De barakken zijn verdwenen.

Potsdam

In 1993 vierde Potsdam, UNESCO-werelderfgoed sinds 1990, zijn 1000-jarig bestaan. In 1793 werd het voor het eerst genoemd als 'Poztupimi' (Dorp onder de eiken). Keurvorst Friedrich Wilhelm I liet er een slot bouwen en koos Potsdam tot residentie.

Potsdam was en is de stad van Friedrich der Grosse, hij bouwde Sanssouci en het Neue Palais. Na hem gingen de koningen van Pruisen weer in Berlijn wonen. De monumenten van Friedrich en vele andere in het park zijn bewaard gebleven dankzij de afgelegen ligging net buiten de stad.

Park Sanssouci:

Friedrich der Grosse woonde bijna een halve eeuw tijdens de zomermaanden in Sanssouci. Het volgens zijn wensen en ideeën vóór de poorten van residentiestad Potsdam aangelegde parkcomplex (290 ha) was zijn favoriete woonplaats. In 1744 gaf Friedrich der Grosse opdracht de 'woeste heuvel' vlak buiten de Brandenburger Tor van terrassen te voorzien en er wijn te verbouwen. Dit was de feitelijke geboorte van het park. Pas daarna ontstond het idee om op de top van de wijnberg een slot te bouwen en aan zijn voet een tuin aan te leggen. Rond 1750 was het complex gereed.

Aan het andere uiteinde verrees vanaf 1763 het enorme Neue Palais. Het laatbarokke bouwwerk met zijn rococo-interieur was al ouderwets toen het nog in de steigers stond, want intussen was het classicisme zijn opmars begonnen.

Een brede trap voert van de Grote Fontein over zes terrassen omhoog naar de achterzijde van het bouwwerk.

Zuilenparen dragen de colonnade aan de voorzijde, evenals de elliptische koepel van de Marmerzaal in het interieur. In de andere ruimtes komt vooral het speelse element van de rococo naar voren, het duidelijkst in de 'concertkamer' en de 'Voltairekamer', waar de beroemde Franse dichter te gast was

Grosse Bildergalerie en Neue Kammern T

Ten oosten van slot Sanssouci liet Friedrich het eerste bouwwerk in Europa ontwerpen dat uitsluitend het doel had kunstwerken tentoon te stellen. De Grosse Bildergalerie is dus Europa's oudste museum, met schilderwerken uit de Italiaanse en Vlaamse barok (Caravaggio, Van Dijck en Rubens), die in dichte rijen boven elkaar aan de wanden hangen.

Chinesisches Teehaus

Net buiten de oorspronkelijke lusttuinen ontstond vanaf 1754 één van de opvallendste voorbeelden van de 'Chinamode', die toen in de hogere Europese kringen heerste

Neues Palais

Aan het westelijke eind van de hoofdas door Park Sanssouci ligt een 200 kamers tellende gigant, het Neues Palais De façade is aan de parkzijde 225 m lang en het complex wordt gesierd door niet minder dan 428 beelden!

Belvedere en Drachenhaus

De uitzichttoren Belvedere werd in 1770 op het hoogste punt van het park gebouwd. Vlakbij staat het Drachenhaus.

Park en Schloss Charlottenhof

Rond 1770 waren de bouwactiviteiten van Friedrich in Park Sanssouci afgerond, maar Friedrich Wilhelm IV pakte na 56 jaar de draad weer op. Hij kreeg van zijn vader het oude landgoed Charlottenhof cadeau.

Römische Bäder

Vlak bij een idyllisch, kunstmatig meer, niet ver van de Charlottenhof, staat een groepje door pergola's en bordessen verbonden villa's in de stijl van Italiaanse boerderijen, geïnspireerd op een Romeins badhuis.

Orangerie

Als enige onderdeel van de grootse 'Prachtstrasse', die Friedrich Wilhelm door het noordelijk deel van het park gepland had, werd in 1862 de Orangerie opgeleverd

Brandenburger Tor

Niet alleen Berlijn heeft zijn Brandenburger Tor. Het Potsdamse equivalent is iets ouder (1770) en geïnspireerd op een Romeinse triomfboog in plaats van op Griekse propyleeën.

Holländisches Viertel

Nadat Friedrich Wilhelm 1, de soldatenkoning, in 1732 een bezoek aan Nederland had gebracht, nodigde hij Hollandse bouwmeesters uit om in Potsdam een nieuwe wijk te bouwen. Hij wilde daarmee Hollandse immigranten lokken. De opzet mislukte.

Kirche St. Peter und Paul

Salzenberg, een leerling van Schinkel, bouwde tussen 1867 en 1870 deze kerk, die een typische uiting van de late romantiek is, waarin Byzantijnse, vroegchristelijke en Romaanse vormelementen zijn toegepast.

Nikolaikirche

De bekendste kerk van Potsdam. Met haar enorme koepel vormt zij de kroon op de stad.

Russische wijk 'Alexandrowka'

Twaalf blokhutachtige huizen met rijk houtsnijwerk versierd, gebouwd langs twee straten die een Andreaskruis vormen: dat is 'Alexandrowka'. Het wijkje werd voor 12 leden van een Russisch soldatenkoor aangelegd. Ze hadden deel uitgemaakt van het Russische leger dat had geholpen Napoleon te verslaan. Het wijkje is vernoemd naar tsaar Alexander.

Dresden

Het wereldberoemde 'Elbflorenz' (520.000 inw.) ligt in een wijde dalkom aan de bovenloop van de Elbe. Vanaf 968 hoorde de plaats bij het bisdom Meissen, in de 12e eeuw kwam zij in het bezit van de Wettiner markgraven (de latere keurvorsten van Sachsen). Zeker ook door rijke zilvervondsten in het nabije Erzgebirge en de strategische ligging aan de Elbe, beleefde de stad in de 13e en 14e eeuw een eerste bloei.

Een hoofdstad van Europese rang werd Dresden echter pas onder de regering van Friedrich August I, die zich als koning van Polen (vanaf 1697) August II noemde en als August der Starke de geschiedenis inging. Onder de regering van de levenslustige Saksenkoning en zijn zoon Friedrich August II tussen 1694 en 1763 (ook bekend als het 'Augustijnse tijdperk') groeide Dresden uit tot één van de mooiste Duitse baroksteden

Door gevechten in 1760, tijdens de Zevenjarige Oorlog, kwam een voorlopig eind aan de bloeitijd van het hofleven. Maar Dresden bleef een cultureel centrum. Carl Maria von Weber was directeur van de Deutsche Oper en Richard Wagner leidde de Semperoper. Talrijke schrijvers en schilders, waaronder Fjodor Dostojewski, Henrik Ibsen en Caspar David Friedrich, kozen Dresden als woonplaats. Met de opkomst van de scheepvaart in 1837 en de opening van de spoorwegverbinding tussen Dresden en Leipzig (1839) begon de industriële ontwikkeling.

In de nachten van 13 en 14 februari 1945 werd het 'Elbflorenz' door Amerikaanse en Engelse vliegtuigen gebombardeerd. Sachsens glans was binnen twee dagen in puin veranderd. Vanaf 1945 ontstond een nieuw stadscentrum. Een deel van de beroemde bouwwerken werd in de originele stijl herbouwd; daarbij vormden oude foto's en historische schilderijen de enige aanknopingspunten.

Frauenkirche

Ooit het symbool van Dresden en de belangrijkste protestantse kerk van Duitsland. Een 95 m hoge, stenen koepel sierde het vierkante bouwwerk. De kerk had het bombardement in eerste instantie, uiterlijk zelfs zonder grote schade, doorstaan. Maar toen vuur en rook in de middag wat bedaard waren, zakte de kerk, die van binnen volledig was uitgegloeid, langzaam in elkaar. Het puin werd nooit opgeruimd en zo bleef de Frauenkirche het symbool van Dresden: als permanente herinnering aan de verschrikkingen van de oorlog. Inmiddels is toch besloten tot de heropbouw, een project dat in 2006 moet zijn voltooid.

Albertinum

Wereldberoemde kunstschaten herbergt het naar de Saksische koning Albert genoemde Albertinum, dat aan het eind van de 19e eeuw als museum en archief opgericht werd.

Brühlsche Terrasse

Dit flaneerterras gaat terug op een oude fortificatie. Rijksgraaf Heinrich von Brühl liet de muur in een lustpark veranderen en bouwde er een paleis, een bibliotheek en een galerie.

Toen ontstond ook de royale trap met de vier beeldengroepen, die de tijden van de dag afbeelden.

Residenzschloss

Uit een middeleeuwse burcht ontstond vanaf de 16e eeuw het representatieve renaissanceslot van de Salische keurvorsten en koningen. Het bombardement in 1945 veranderde ook dit gebouw in een ruïne. In de tweede helft van de jaren '60 werd de Georgentor, een portaal in de stijl van de Neorenaissance uit 1901, hersteld. Het ligt in de bedoeling dat het kasteel in 2006, als Dresden 800 jaar oud is, deels in oude luister hersteld zal zijn. De Hausmannsturm glimt alweer met koperen flair. In de Augustusstrasse staat u op de beroemde Fürstenzug. Dit oorspronkelijk in graffitotechniek uitgevoerde fries uit 1876 toont alle Saksische markgraven en koningen. Gezeten te paard, in de kleding uit hun eigen periode, vormen zij een optocht die de sporen van de vroegste Saksenkoning volgt.

Kathedrale St. Trinitatis Hofkirche

Deze voormalige hofkerk is de grootste kerk van Sachsen. In 1738 kreeg de Italiaanse architect Gaetano Chiaveri opdracht een kerk in de stijl van de Italiaanse barok te ontwerpen. Pas in 1755 stond de driebeukige basiliek met trog- en tongewelven trots in het volle zonlicht.

Semperoper

Gottfried Semper ontwierp deze opera, die tussen 1838-'41 in een op de Italiaanse vroege Renaissance geïnspireerde stijl gebouwd werd. Met de premières van 'Rienzi', 'Der fliegende Holländer' en 'Tannhäuser' vierde Richard Wagner hier triomfen. In 1869 brandde het gebouw af, maar het werd tussen 1871 en 1878 onder leiding van Sempers zoon Manfred, nu in de vormen van de late Renaissance, herbouwd. In 1945 werd de opera opnieuw door de vlammen geteisterd en zwaar beschadigd. Pas in 1977 begon de reconstructie van het traditierijke huis, dat in 1985 met Carl Maria von Webers 'Freischütz' zijn feestelijke heropening vierde. De toeschouwersruimte heeft, net als de foyers, weer zijn majestueuze interieur van stucwerk, stucmarmer, edele metalen, stoffen en schilderijen teruggekregen. Ook de beroemde akoestiek is terug. In de zijnissen van de façade staan de beelden van Shakespeare, Sophocles, Molière en Euripides, de zijvleugels sieren afbeeldingen van bekende drama- en operafiguren en de ingang wordt geflankeerd door de beelden van Goethe en Schiller.

Zwinger

Het lijkt erop dat het hoofdmotief van August der Starke werkelijkheid geworden is. 'Vorsten bezorgen zich onsterfelijkheid door hun bouwwerken', meende de Saksenkoning, en de Dresdener Zwinger is het perfecte bewijs

Tegenover de Sempergalerij ziet u de Kronentor, de opvallendste poort van het gebouw. De gewelfde koepel met vier adelaars en de Poolse kroon symboliseert de macht van August II als koning van Polen én keurvorst van Sachsen. De Zwingerhof, 102 m lang en 107 m breed, diende ooit voor toernooien en bruisende feesten, nu voor concerten van het filharmonisch orkest. Glockenspielpavillion: het klokkenspel bestaat uit 40 klokken van Meissner porselein.

Het Grünes Gewölbe, dat deel uitmaakt van het Residenzslot heeft een glazen koepel.

Berlijn

Brandenburger Tor

Na slechts twee jaren bouwtijd verrees in 1791 de Brandenburger Tor aan het eind van de 'Linden'. Als poort van de vrede gebouwd, als poort van de triomf misbruikt, als poort van de splitsing geïsoleerd en als poort van de eenheid gerestaureerd' stond in de oorkonde van de restaurateurs te lezen bij de plechtige heringebruikneming in 1991.

Geïnspireerd door de Atheense propyleeën ontwierp Carl Gotthard Langhans een classicistische, onder de naam 'Friedenstor' ingewijde poort, rustend op twaalf Dorische zuilen. De Brandenburger Tor ontwikkelde zich tot hét symbool van Berlijn en werd niet zelden als coulisse gebruikt als er 'geschiedenis gemaakt' moest worden. Het beroemde vierspan, de quadriga, kreeg in 1795 zijn plaats boven op de poort. Als model voor de godin Victoria (of, juister, Nikè, want zo noemden de Grieken de godin der overwinning) diende geen antiek voorbeeld, maar een meisje uit het volk. Johann Gottfried Schadow, de ontwerper van het vierspan, had de Potsdamse koperslager Emanuel jury opgedragen om van zijn schets een houten model te maken. De koperslager ontdekte onder de dochters van zijn broer de energieke, expressieve Ulrike. Sindsdien temt 'Riekchen' de vier trotse paarden. In 1806 marcheerde Napoleon door deze poort en om zijn triomf te onderstrepen ontvoerde hij de quadriga als trofee naar Frankrijk. Pas in 1814, na de bevrijdingsoorlogen, keerde 'Victoria' terug naar Berlijn. Ter ere van haar thuiskomst verving Schinkel, monumentenbouwmeester bij uitstek, de 'vredeskranen' in de hand van de godin door het IJzeren Kruis (een triomfantelijk symbool voor de overwinning op Frankrijk) en veranderde daarmee het karakter van het eens als 'vredespoort' ontworpen bouwwerk in een arc de Triomphe voor het Pruisische militarisme. In 1848 trokken de troepen van generaal Wrangel door deze poort om de Duitse revolutie de kop in te drukken. Voor het grootste spektakel zorgden evenwel de nazi's: nadat al in 1933 de legendarische fakkeloptocht van de SA door de poort getrokken was, herhaalde dit toneel zich nogmaals in 1939, ter gelegenheid van Hitlers vijftigste verjaardag. Deze keer ging de stoet echter voor het eerst de andere kant op: naar buiten. Symbolisch de wijde wereld tegemoet?

Het slot van WO II betekende voor de quadriga bijna het einde. Een artillerievoltreffer deed de godin samen met de wagen smelten; slechts tweeënehalf paard bleef behouden. Op 13 augustus 1961 werd de Brandenburger Tor, die precies op de grens tussen Oost en West stond, van de ene dag op de andere een poort van nergens naar nergens, die Unter den Linden in het beroemdste 'dead end' ter wereld veranderde. Net op tijd voor zijn tweehonderdjarig jubileum in 1991 werd de Brandenburger Tor in al zijn glorie hersteld. Het grote reliëf onder het vierspan toont weer ongeschonden de 'triomftocht van Victoria'.

Unter den Linden

Voordat de veelbezongen boulevard zijn huidige uiterlijk kreeg, leidde op zijn plaats een ruiterspad door het Brandenburgse zand naar de Tiergarten. In 1647 liet de Grote Keurvorst langs het pad zes rijen met in totaal tweeduizend linden en notenbomen planten om verstuiving tegen te gaan. In het begin van de 18e eeuw gaf Friedrich der Grosse opdracht de eenvoudige rijen woonhuizen aan het pad af te breken en door deftige gebouwen te vervangen. In de twee eeuwen daarna groeide het pad uit tot de elegantste straat van de rijkshoofdstad. De bombardementen en de deling van Berlijn maakten een abrupt eind aan deze status. Wel werden de meeste gebouwen gerestaureerd, maar de slagader van eens was in een doodlopende straat veranderd.

Bij een wandeling 'onder de linden' stuit de bezoeker overal op getuigen van de geschiedenis. Van de Pariser Platz, direct vóór de Brandenburger Tor, werden alle gebouwen tijdens WO II met de grond gelijk gemaakt

Aan de westelijke kant van het plein staat de na WO II herbouwde Alte Bibliothek, door haar gewelfde façade 'Kommode' genoemd. Nu maakt het gebouw deel uit van de universiteit. Er tegenover werd in 1743 een classicistisch kleinood voltooid: de Deutsche Staatsoper, één van de mooiste Europese theaters.

Schlossplatz en Berliner Dom

Ten oosten van de Schlossbrücke strekt zich de Schlossplatz uit. Hier stond vanaf 1451 het enorme Berliner Stadtschloss, de residentie van Pruisische keurvorsten, koningen en keizers uit het huis Hohenzollern.

Aan de overkant van de Schlossplatz staat de Berliner Dom. De laatste Duitse Keizer, Willem II, liet die bouwen als huiskapel en grafkelder voor de Hohenzollern. De Dom heeft overladen façade en een op de Sint Pieter van Rome geïnspireerde koepel.

Erfurt

Erfurt, door Bonifacius gesticht, is de grootste stad van Thüringen.

Dom

Over 70 treden leidt een trap naar de ingang van de dom, die in de twaalfde eeuw als Laatromaanse basiliek werd gebouwd. De portalen stammen uit de dertiende eeuw en zijn prachtig versierd.

